

ההֶפְכִי, דְּהָא לֹא אֲרֻחוֹ דַצּוֹר בְּכֶךָ.

וַעַל דָא, בַצּוֹר עַלְאהָ, אֲפִיק מִיא מִאֵתֶר דַלְתָתָא.
וּמָה שְׂמִיה דְהַהוָא דַלְתָתָא. סֶלָע. דְבָתִיב,
(במדבר כ) וְהוֹצָאת לְהָם מִים מִן הַסֶּלָע. וּבָמָה אֲפִיק
הָאֵי סֶלָע מִיא. בְחִילָא דַצּוֹר דַלְעִילָא.

רַבִי שְׁמֻעוֹן אָמֵר, (ובירום לפ) הַצּוֹר תְמִימִים פְעָלוֹ מַאי
מִשְׁמָעַ הַצּוֹר תְמִימִים פְעָלוֹ. דָא תְהַפֵּךְ צֹר,
לְמַעַבְדָ פְעָלוֹ דְתְמִימִים. וּמַאי אִיהוּ אֶבְרָהָם.
דְבָתִיב בֵיה (בראשית יז) הַתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהִיה תְמִימִים.
וְדָא הוּא הַהֶפְכִי הַצּוֹר אֶגֶם מִים, וּמִשְׁמָעַ תְמִימִים
פְעָלוֹ, וְדָא אֶבְרָהָם.

בְשַׁעַתָּא דָא, אֲתָה בְּרֵר הַצּוֹר, תְמִימִים. **בְשַׁעַתָּא**
אַחֲרָא תְּנִינָא, פְד (אתענש) **בְעָא מִשָּׁה**
לְאַפְקָא מִיא בְּהָאֵי צֹר, בְחֹזְבִיְהוּ דִיְשְׁרָאֵל, לֹא

לשון הקידוש

ברוך הוא, ועל זה שבת דור ואמר, (תהלים קה) הַהֶפְכִי הַצּוֹר אֶגֶם מִים וְנוּ.
ומִשְׁמָעַ הַהֶפְכִי, שְׁהָרֵי אֵין דָרְךָ הַצּוֹר
בְכֶךָ.

וַעַל זה בַצּוֹר הַעֲלִיוֹן הַזָּרִיא מִים מִפְקוּדָה
שְׁלָמְתָה. ומה שמו של אותו שלםתה?
סלע, שפטוב וְהוֹצָאת לְהָם מִים מִן
הַסֶּלָע. וּבָמָה הַזָּרִיא הַסֶּלָע הַזָּהָר מִים?
בְכָמָה הַצּוֹר שְׁלָמְעָלה.

אתהדר תמים, בקדמיה. ביה זמנא, אתרעם משה ואמיר, צור ילקד תש. בלוזמר, חלשת ליה ממה דהוה בקדמיה, דגינך לא אשטבה תמים השטא, ואתעיב (ביה) דינא, מה דלא הוה ביומי ילקד, בלוזמר עילימך.

אמר רבי אבא, מי דכתיב הייש יי' בקרבנו אם אין. וכי טפשין הו ישראל דלא ידע מלאה דא, זהא חמו שכינה קמייהו, וענני בבוד עליהו דסחרון לוין, ואינון אמרו הייש יי' בקרבנו אם אין, גברין דחמו זיו יקרה דמלכיהון על ימא, ותניין, ראתה שפהה על חיים מה שלא ראה יחזקאל, אינון אשטבחו טפשין, ואמרו הייש יי' בקרבנו אם אין.

אלא הבי ק אמר רבי שמעון, בעו למנדע, בין

לשון הקידוש

שלא ירו דבר זה, והרי ראו שכינה לפניהם וענני כבוד עליהם, שמקיפים אותן הרעים משה ואמיר, צור ילקד תש. בלוזמר, החלשת אותו מטה שחה בתחללה, שבשבילך לא נמציא עבשו תמים, ונעשה בו דין, מה שלא היה בימי ילה, בלוזמר עלומיה.

אמר רבי אבא, מה זה שבותוב הייש ה' בקרבנו אם אין? וכי הוי ישראל טפשים בין העתיק הנスター של כל הנstarsים

עתיקא סתיימה דכל סתימין, דאקרי אין. ויבין זעיר אfin דאקרי יי'. ועל דא, לא כתיב הייש יי' בקרבנו אם לא, כמה דכתיב חילך בתורתינו אם לא. אלא הייש יי' בקרבנו אם אין.

אי הבי אמראי אתה ענשו. אלא על העבידו פרוזדא, ועבידו בנזונא, דכתיב ועל נסותם את יי'. אמרו ישראל, אי Hai נשאל בנזונא חד. ואי Hai נשאל בנזונא אחרא. ועל דא מיד ייבא עמלך.

ויבא עמלך וילחם עם ישראל ברכידם. (שמות יז) רבוי יוסף פתח, (ישעה לט) אשריכם זורען על כל מים משליח רגלה השור והחמור. אשריכם זורען על כל מים, תמן תנין, כמה מים ובכמה מים משתבחין. ובאין אין ישראל, דלית זרע להו, אלא על המים, דכתיב ויהנו שם על המים,

---

לשון הקודש

שנקרא אין, ויבין זעיר אfin שנקרא ה, ולבן מיד – ייבא עמלך. ויבא עמלך וילחם עם ישראל ברכידם. רבוי יוסף פתח, (ישעה לט) אשריכם זורען על כל מים משליח רגלה השור והחמור. אשריכם זורען על כל מים – שם שנינו כמה מים וכמה מים נמצאים. אשריכם זריאן להם ורעד לא על המים, שבתוב ובנשא את ה. אמרו ישראל, אם זה – נשאל בוגון אחד, ואם זה – נשאל בוגון אחר.

אִינּוֹ דַהֲוָת תְּחוֹת עַנְפֵי אִילְגָּא דְקֹודְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְתַגְנִיא, אִילְגָּא אֵית לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא
אִילְגָּא רְבָרָבָא וְתְקִיפָּא, וּבֵיה אַשְׁתָּבָח
מְזוֹגָא לְכָלָא. וְהוּא אַתְּחָם בְּתְרִיסָר תְּחוֹמִין,
בְּמַתְקָלָא, וְאַתְּקָפָה בְּאַרְבָּעָ רֹזְחִי עַלְמָא. וְשְׁבעִין
עַנְפֵין אַחִידָן בֵּיה וּיְשָׂרָאֵל מְשֻׁתְּבָחִי בְּנוֹפָא דַהֲוָא
אִילְגָּא. וְאַינּוֹ שְׁבעִין עַנְפֵין סְחָרָגָא דְלָהָן.

וְהִיְינוּ דְכַתִּיב, וַיָּבֹאוּ אִילְמָה וְשָׁם שְׁתִים עַשְׁרָה
עִינּוֹת מִים וְשְׁבָעִים תְּמָרִים, וְהָא אַוקְמוֹת,
וְאַתְּמִר בְּכָמָה אַתָּר. מָאי וַיְחִנּוּ שֵׁם עַל הַמִּים.
אֲלָא בְּהַוָּא זְמָנָא, שְׁלִיטָיו עַל אִינּוֹ מִיאָ, דְאַינּוֹ
תְּחוֹת עַנְפֵין דְאִילְגָּא, דְאַקְרָזָן (תְּהִלִּים קָכְדָ) הַמִּים
הַזְּיוֹדוֹגִים. וְעַל דָא אַשְׁרִיכָם זְרוּעִי עַל כָּל מִים.

לשון הקודש

תְּחָת עַנְפֵי הַאִילָן שֶׁל הַקְדּוֹשׁ בְּרוֹךְ הוּא.
שְׁשַׁנִּיגָּה, יִש לְקֹדְשׁ-בְּרוֹךְ-הָא אִילָן,
וְהָא אִילָן גָּדוֹל וְחוֹק, וּבוּ נִמְצָא פָּזָן
לְפָל, וְהָא נִתְּחָם בְּשִׁנְיִים עַשְׁר תְּחוֹמִים,
בְּמַשְׂקָל, וּמִתְחַזֵּק בְּאַרְבָּעָ רֹזְחִי הַעוֹלָם.
וְשְׁבָעִים עַנְפֵים אַחֲזָוִים בּוֹ, וּיְשָׂרָאֵל
נִמְצָאים בְּגֻנוֹפָא שֶׁל אַזְוֹנוֹ הַאִילָן, וְאַזְוֹם
שְׁבָעִים עַנְפֵים מְקִיפִים אַזְוֹם.

מְשַׁלְּחֵי רָגֶל הַשׂוֹר וַחַמּוֹר, אִינּוֹ תְּרֵין בְּתָרֵי
שְׁמַאֲלָא, דְּאַחִידָן בְּהוּ עַמְּנִין עֻזְבָּדִ
כּוֹכְבִים וַמְּזֻלּוֹת, דְּאַקְרֵין שׂוֹר וַחַמּוֹר. וְהִינּוּ
דְּבָתִיב, (בראשית לט) וַיְהִי לֵי שׂוֹר וַחַמּוֹר. בְּגַנּוּ דָּלְבָן
חֲבִים הָהָה בְּחַרְשֵׁין וּבְאַינְנוּ בְּתָרֵין תְּתָאֵין, וּבְאַינְנוּ
בְּעָא לְאוֹבֵד אַלְעָקָב, (במה דְּבָתִיב, דברים כט) אַרְמִי
אוֹבֵד אָבִי, וְהָא אַתְמָר. וּבְשִׁירְאָל זָבָאֵין, מְשַׁלְּחֵי
לְהָוּ, וְלֹא יָכְלֵי לְשַׁלְּטָה עַלְיָהוּ, הָדָא הָוָא דְּבָתִיב
מְשַׁלְּחֵי רָגֶל הַשׂוֹר וַחַמּוֹר דָּלָא שַׁלְּטֵי בְּהָוּ.

אמָר רַבִּי אָבָא, כֵּד מִזְוֹגֵי בְּחַדָּא, לֹא יָכְלֵי בְּנֵי
עַלְמָא לְמַיְקָם בְּהָוּ, וְעַל דָּא (דף ס"ה ע"א) בְּתִיב
(דברים כט) לֹא תְחַרְשֵׁב בְּשׂוֹר וַחַמּוֹר יְחַדְיוֹ. יְחַדְיוֹ
דִּיקָא. וְתַגְנִין, לֹא יְהִיב אִינְישׁ דּוֹכְתָּא לְזִגְנִין
בִּישָׁין, דָּהָא בְּעוֹבֵד אַדְבָּר נֶשׁ (לתק"א), אַתְעַר מָה

לשון הקידוש

מְשַׁלְּחֵי רָגֶל הַשׂוֹר וַחַמּוֹר – אָותָם וְלֹא יִכְלִים לְשַׁלְּט עַלְיָהָם. וְהוּ שְׁפָטוֹב
שְׁנִי בְּתָרֵי הַשְּׁמָאל שְׁהָעִמִּים עֻזְבָּדִ
כּוֹכְבִים וַמְּזֻלּוֹת אֲחֻזּוֹת בְּהָם, שְׁנִקְרָאִים
שׂוֹלְטִים בְּהָם. **אמָר רַבִּי אָבָא,** בְּשָׁהָם מִזְוֹגִים בְּאַחֲרֵי,
לֹא יִכְלִים בְּנֵי הָעוֹלָם לְעַמְּד בְּהָם, וְלֹכְן
בְּתִובָה לֹא תְחַרְשׁ בְּשׂוֹר וַחַמּוֹר יְתַדּוּ. **בְּכָשָׁפִים וּבְאָותָם בְּתָרֵים תְּחַתּוֹנִים,**
וּבְהָם רָצָח לְהַאֲבִיד אֶת יָעָקָב, בְּבִתוֹב
אַרְמִי אָבֵד אָבִי, וְהָרִי נָאָמָר. **וּבְשִׁירְאָל צְדִיקִים, מְשַׁלְּחִים אָותָם,**

דְּלֹא אַצְטְּרִיךְ. וּבְדַ מִזְדוֹגֵי בְּחֻדָּא, (לא יבלין למיקם בהן מבין סטרא דלהון נפיק) מִתְקִיפּוֹתָא דְלַהֲוֹן דְאַקְרִי בְּלֵב, וְדָא חַצִּיףָא מְבָלְהָוּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שמות יא) וְלַכְלָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְהַרֵּץ כְּלֵב לְשׁוֹנוֹ. (נ"א מִתְקִיפּוֹתָא דְלַהֲוֹן נפיק מהוּא דְאַקְרִי בְּלֵב, וְדָא חַצִּיףָא מְבָלְהָוּ) אָמֵר קָדְשָׁא בָּרוּךְ הוּא, אַתָּתוֹ אָמְרָתָו, הַיְשֵׁשׁ יְיָ בְּקָרְבָּנוּ אָם אַיִן, תָּרִי אָגִי מַזְסָר אַתָּכְם לְכָלֵב. מִיד וַיָּבֹא עַמְלִיק.

רַבִּי יְהוֹדָה אָמֵר, (במדבר כד) רָאשִׁית גּוֹים עַמְלִיק וְאַחֲרִיתוֹ עָדִי אָזֵבֶד. וּכְיָרָאשִׁית גּוֹים עַמְלִיק, וְהַלָּא בָמָה לִישְׁגִּינָן וּעֲמִין וְאוֹמִין הָוּ בְעַלְמָא, עַד לֹא אַתָּא עַמְלִיק.

אַלְאָ, בְּדַ נְפָקוּ יִשְׂרָאֵל מִמּצְרִים, דְחִילוּ וְאִמְתָּא נְפָלָה עַל כָּל עַמִּין דְעַלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שמות טו) שְׁמָעוּ עַמִּים יַרְגּוּן חִיל אַחֲוּ יוֹשְׁבֵי פְּלִשְׁתָה. וְלֹא הָוּ עַמָּא דְלֹא הָוּ דְחִיל

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

רַבִּי יְהוֹדָה אָמֵר, (במדבר כב) רָאשִׁית גּוֹים עַמְלִיק וְאַחֲרִיתוֹ עָדִי אָזֵבֶד. וּכְיָרָאשִׁית גּוֹים עַמְלִיק, וְהַלָּא בָמָה לִשְׁוֹנוֹת וּעֲמִים שְׁגָרָאת בְּלֵב, וְזוֹ הַחַצּוֹפהּ מִבְּלָם. וְזֹה שְׁבָתוֹב (שמות יא) וְלַכְלָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְהַרֵּץ בְּלֵב לְשׁוֹנוֹ. אָמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּם אָמְרָתָם הַיְשֵׁשׁ הַיְשֵׁשׁ הַיְשֵׁשׁ אָם אַיִן - תָּרִי אָגִי מַזְסָר אַתָּכְם לְכָלֵב. מִיד וַיָּבֹא עַמְלִיק.

מְגֻבֵּרָן עַל־אֵין דָקֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַמְלִיק לֹא
הָוָה דְּחִיל, הֲךָא הוּא דְבָתִיב, וְלֹא יִרְאָ אֱלֹהִים. לֹא
דְּחִיל לְמִקְרָב לְגַבְּךָ.

וַיָּעַל דָא רְאֵשִׁית גּוּיִם. (עַמְלִיק תְוַי קְרֵמָאָה) **דָא**תוֹ לְאַגְּחָא
קְרֵבָא בְּיִשְׂרָאֵל עַמְלִיק הָוָה. וּבְגִינִי כֵּה
וְאַחֲרִיתוֹ עַדִי אָוֶבֶד, דְבָתִיב בַּי מְחָה אַמְחָה אֶת
זִבְּרָעָמְלִיק. וּבְתִיב, (דברים כה) תְמִיחָה אֶת זִבְּרָעָמְלִיק,
הֲךָא הוּא דְבָתִיב וְאַחֲרִיתוֹ עַדִי אָוֶבֶד. עַדִי אָבָדוֹ
מִבְּעֵי לִיה. אֶלְאָ עד דִּינִיתִי קְדֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וַיָּאָבֶד לִיה, (בֶּלֶוּמָר עד דָקֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהָא אָוֶבֶד לִיה) דְבָתִיב בַּי
מְחָה אַמְחָה וְגַנוּ. אָמֵר ר' אַלְעֹזֶר, תָא חִזְוִי, אַף עַל
גַב דְּהַצּוֹר תְמִימִים פְּעַלּוֹ, וּבְעֵיד עַמְהָוֹן חִסְדָר לְאַפְקָא
לוֹזָן מִיאָ, לֹא שְׁבָק דִּינִיה, הֲךָא בְּתִיב וַיְבָא עַמְלִיק.
רַבִּי אָבָא פָּתָח וְאָמֵר, (קהלת ח) יִשְׁרָעָה חֹזֶלה

לשון הקודש

שְׁלָא הָיָה פּוֹחֵד מְהֻגְבּוּרוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַמְלִיק לֹא הָיָה
פּוֹחֵד. וְהוּ שְׁבָתוֹב וְלֹא יִרְאָ אֱלֹהִים. לֹא
פָּחֵד לְקַרְבָּן אַלְיָךְ.

וְלֹבֶן רְאֵשִׁית גּוּיִם. (עַמְלִיק קְיָה הַרְאָשָׁוּנוֹת)
שְׁבָאוּ לְעַרְדָקְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל הָיָה עַמְלִיק,
וְלֹבֶן וְאַחֲרִיתוֹ עַדִי אָבֶד, שְׁבָתוֹב בַּי
מְחָה אַמְחָה אֶת זִבְּרָעָמְלִיק. וּבְתוֹב
תְמִיחָה אֶת זִבְּרָעָמְלִיק. וְהוּ שְׁבָתוֹב

רָאִיתִי תְּחִתַּת הַשְּׁמֵשׁ. כִּמֶּה בְּנֵי נְשָׂא אֲטִימִין
לְבָא, בְּגַ�ן דָּלָא מִשְׁתְּדֵלִי בְּאוֹרִיָּתָא. יִשׁ רַעַת
חוֹלָה, וּכְיַי יִשׁ רַעַת דְּהֵיא חוֹלָה, וּיִשׁ רַעַת דָּלָא
הֵיא חוֹלָה. אֶלָּא וְדָאי יִשׁ רַעַת חוֹלָה, דְּתַגְּנִינָן,
מִסְטָרָא דְּשָׁמָאָלָא, נְפָקִי כִּמֶּה גְּרִידִינִי נִימּוֹסִין,
דְּבָקָעַנוּ בְּאוֹירָא.

וּכְדִי בְּעֵין לְמִיפָּקָה, אֶזְלִין וְאַשְׁתָּאָבִין בְּנוֹקְבָא
דְּתַהְוָמָא רַבָּה, לְבַתָּר נְפָקִין וּמִתְחַבְּרוֹן
בְּחֶדֶר, וּבְקָעִין אֹוִירִין, וּשְׁאָטִין בְּעַלְמָא, וּמִתְקָרְבִּין
לְגַבְּיוֹתָו דְּבָנִי נְשָׂא, וּכֶל חַד אֲקָרֵי רַעַת, כִּמֶּה דְּאָתָה
אָמֵר (תְּהִלִּים צא) לֹא תָּנַהַא אֶלְיךָ רַעַת. מָאִי לֹא תָּנַהַא.
בְּגַ�ן דְּאָתִיא בְּתַסְקוֹפָא עַל בְּנֵי נְשָׂא.

חוֹלָה אֲמָאי הֵיא חוֹלָה. כִּד שְׁרִיא הָאֵי עַל בְּנֵי
נְשָׂא, עֲבִיד לֹזָן קְמַצְגִּין מִמְּמוֹגִיהָן, אָתִין

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

חוֹלָה רָאִיתִי תְּחִתַּת הַשְּׁמֵשׁ. כִּמֶּה בְּנֵי
הָאָדָם אֲטוּמִי לְבָבָ, מִשּׁוּם שְׁלָא
וּמִתְחַבְּרִים בְּאָחָד, וּבוֹקָעים אֹוִירִים
וּמִשְׁתְּדֵלִים בְּתֹורָה. יִשׁ רַעַת חוֹלָה – וּכְיַי
יִשׁ רַעַת שְׁהֵיא חוֹלָה וּיִשׁ רַעַת שְׁאַיָּה
חוֹלָה? אֶל וְדָאי שִׁישָׁ רַעַת חוֹלָה,
(תְּהִלִּים צא) לֹא תָּנַהַא אֶלְיךָ רַעַת. מָה זֶה
שְׁנִינָה, מִצְדָּה הַשְּׁמָאֵל יוֹצָאים בִּמְהַ
בְּעַלְיִ רִין הַבּוֹקָעים בְּאוֹיר.
וּבְשַׁרְׁצִים לְצִאת, הַוּלְכִים וּנְשָׂאָבִים

גַּבְּאֵי צְדָקָה גְּבִיה, הִיא מְחַאת בִּידִיה. אָמֵר לֵיה
לֹא תִּפְוקֵם מִדִּיךְ. אֲתִין מִסְפְּנִי, הִיא מְחַאת
בִּידִיה. אֲתִי הַזָּא לְמַיְכֵל מִפְּמוּנִיה, מְחַאת בִּידִיה,
בְּגַין לְגַטְרָא לֵיה לְאַחֲרָא. וּבָן יוֹמָא דְשְׂרִיא עַלְיָה
דִּבְרָנֶשׁ, הִיא חֹלָה, בְּהָאִי שְׁבֵיב מִרְעָע דְלָא אָכֵיל
וְלֹא שְׁתֵּי. וְעַל דָּא הִיא רַעָה חֹלָה.

וּשְׁלָמָה מַלְכָא צְוָה בְּחַכְמָתָא וְאָמֵר, (קהלת י) אִישׁ
אֲשֶׁר יִתְנַזֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עַשֶּׁר וּנְכָסִים
וּכְבָוד וְגוֹ. הָאִי קְרָא, לְאוֹ רִישִׁיה סִיפִיה, וְלֹא
סִיפִיה רִישִׁיה, בְּתִיב אִישׁ אֲשֶׁר יִתְנַזֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים
עַשֶּׁר וּנְכָסִים וּכְבָוד וְגוֹ, מָאִי וְלֹא יִשְׁלִיטָנו
הָאֱלֹהִים לְאַכְול מִפְנָנו. אִי הַכִּי, לְאוֹ בְּרִשׁוֹתֵיה הַוָּא
דִּבְרָנֶשׁ.

אַלְאָ, אִי בְּתִיב וְלֹא יַעֲזַבֵּנוּ הָאֱלֹהִים לְאַכְול מִפְנָנוּ

לשון הקורש

וּשְׁלָמָה הַמֶּלֶךְ צוֹוָה בְּחַכְמָה וְאָמֵר,
(קהלת י) אִישׁ אֲשֶׁר יִתְנַזֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עַשֶּׁר
וּנְכָסִים וּכְבָוד וְגוֹ. הַפְּסֻקָּה חַיָּה, אֵין
רָאשׁוֹ סָופּוֹ וְאֵין סָופּוֹ רָאשׁוֹ. בְּתוּב אִישׁ
אֲשֶׁר יִתְנַזֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עַשֶּׁר וּנְכָסִים
וּכְבָוד וְגוֹ. מָה זֶה וְלֹא יִשְׁלִיטָנו הָאֱלֹהִים
לְאַכְלָל מִפְנָנו? אִם כֵּה, הוּא אֵינוֹ בְּרִשׁוֹת
הַגּוֹסֵס חַיָּה שֶׁאִינוֹ אָכֵל וְאִינוֹ שָׁוֹתָה,
אַלְאָ אִם בְּתוּב וְלֹא יַעֲזַבֵּנוּ הָאֱלֹהִים
הָאָרֶם?

עַל בְּנֵי אָרֶם, עוֹשָׁה אֹתָם קְפָצִינִים
מִפְּמוֹנָם. בָּאים גַּבְּאֵי צְדָקָה אַלְיוֹ – הִיא
מוֹתָה בַּיּוֹדוֹ וְאָמָרָת לוֹ אֶל תִּזְעִיא
מִשְׁלָךְ. בָּאים הָעֲנִינִים – הִיא מוֹתָה בַּיּוֹ.
בָּא הַוָּא לְאַכְלָל מִפְּמוֹנוּ – הִיא מוֹתָה
בַּיּוֹ, כְּדִי לְשִׁמְרָה אָתוֹ לְאַחֲרָה. וּמִיּוֹ
שְׁרִירָה עַל הָאָרֶם, הִיא חֹלָה, בָּמוֹ
הַגּוֹסֵס חַיָּה שֶׁאִינוֹ אָכֵל וְאִינוֹ שָׁוֹתָה,
וְלֹכֶן הִיא רַעָה חֹלָה.

הוינא אמר הבי. אלא ולא ישלייטנו, בגין זה הוא הימניהם לה היא רעה, ואחד בה. קדשא בריך הוא לא שלטיה עליה, לא תבראה תחותמיה, על זה הוא אתרעי בה, ואחד בה.

ובכל ארחו כשביב מרע, שלא אכילה ולא שתי, ולא קרוב למומניה, ולא אפיק מיגניה, ונטריל ליה עד זה הוא יפוק מעלה מא, וויתרי אחרא, ויטול ליה, זה הוא בעליך.

ושלמה מלך צוה ואמר, (קהלת ח) עשר שמור לבבליו לרעתו. מאן בעליך. דא אחרא דירית ליה. ולמה זכה hei אחרא למחוי בעליך דזהו עתרא. בגין דהאי הימין לה היא רעה, ואתרעי בה (הרא הו דכתיב לרעתו בשביבה רעה) לאתרבק בה. בגין כך, hei אחרא שלא אתרבק בה היא

לשון הקודש

לאכל ממנה - היהינו אומרם כך. אלא מן העולם, ובא אחר ויטל אותו, שהוא בעליך. ושלמה המלך צוה ואמר, (שם ח) עשר שמור לבבליו לרעתו. מי זה בעליך? זה الآخر שיזורש אותו. ולמה זה זכה להיות רציה בה ואחיו אותה. וכל דרכיו כמו גוסם, שלא אוכל ולא שווה ולא מתקrab למומנו ולא מוציא ממנה, ושומר אותו עד אותו יום שיצא

רֶעוּה, זֹבַח (האי) לְמַהֲיוֹ בְּעַלְיוֹ דַהֲהֵוֹ אַעֲתָרָא הַדָּא
הֵוֹא דְכַתִּיב לְרַעַתּוֹ, בְּלוֹמֶר בְּגַיּוֹ רַעַתּוֹ דַהֲהֵוֹ
מַתְדַּבֵּק בָּה, רַזְוָה לֵיהֶה הָאֵי.

דָּבָר אַחֲרֵי יִשְׁרָאֵל רֶעוּה חֹלֶה, הָאֵי מִן דִינְתִּיב
בְּחַזְלֶקָא טֶבָא, בְּבֵית אָבוֹי, וְהֵוֹא אָזִיל
לְקַבֵּל אָבוֹי, (דף ס"ה ע"ב) בְּתַסְקוֹפִי מְלִין, הָא אַתְדַּבֵּק
בְּהַהְיוֹא רֶעוּה חֹלֶה, בְּבָר נְשׁ שְׁבֵיב מְרֻעָה דָכָל אַרְחוֹי
בְּתַסְקוֹפָא, דָא בְּעִינָא, וְדָא לֹא בְּעִינָא, וּבְגַיּוֹ הָאֵי
עַזְתָּרָא אַתְדַּבֵּק בְּרָנְשׁ בְּרֶעוּה חֹלֶה, וְאַתְעַנְשׁ בְּהָאֵי
עַלְמָא, וּבְעַלְמָא דָאָתֵי, וְדָא הֵוֹא עֹשֶׂר שְׁמוֹר
לְבָעַלְיוֹ לְרַעַתּוֹ.

כֵּה יִשְׁרָאֵל, קָדְשָׁא בָּרוּךְ הוּא נְטִיל לְזֹן עַל גְּדָפִי
גְּשָׁרִין, אַסְחָר לְזֹן בְּעִינָי יִקְרָא, שְׁבִינְתִּיהִיא נְטִיל
קְמִינְיהִו, נְחַת לְזֹן מְנָא לְמִיכָּל, אַפִּיק לְזֹן מְנָא

לשון הקודש

הַאֲחֵר הָזֶה שֶׁלָּא נְדַבֵּק בָּאוֹתָה רֶעוּה,
זֹבַח (האי) לְהִיוֹת הַבָּעֲלִים שֶׁל אָזְנוֹ הַעֲשָׂרָה.
זֹהוּ שְׁבָתוֹב לְרַעַתּוֹ, בְּלוֹמֶר, מִשּׁוּם רַעַתּוֹ
שְׁחִיה נְדַבֵּק בָּה, הַרְוִיחַ לוֹ זֶה.

דָּבָר אַחֲרֵי יִשְׁרָאֵל רֶעוּה חֹלֶה – זֶה מַיִּשְׁוִישָׁ בְּחַלְקָה טֻוב, בְּבֵית אָבוֹי, וְהֵוֹא
חוֹלֶךְ בְּנֵגֶד אָבוֹי בְּעַלְיוֹת דְּבָרִים, זֶה
נְדַבֵּק בָּאוֹתָה רֶעוּה חֹלֶה, בְּאָדָם גּוֹסֵם,

מִתְוקִין, וְאַיִן הוּא אֶזְלִין עֲמִיה בָתְסֻקִיפִין. מֵיָד וַיָּבֹא עַמְלִיק.

וַיָּבֹא עַמְלִיק, (שמות י) אמר רבי שמעון, ר' זא דחכמתא הכא, מגורת דינא קשיא, קא אתיא קרבא דא. וקרבא דא אשtabה לעילא ותטא. וליית לך מלחה באורייתא, דלא אית בה רzion עלאין דחכמתא, דמרתקשרין בשמא קדייש. בביבול, אמר קדרשא בריך הויא, פד ישראאל איון זפאיין לחתא, אתגבר חילא דילוי על כלא. ובד לא אשtabהו זפאיין, בביבול, מתישין חילא דלעילא. ואתגבר חילא דдинא קשיא.

הָא חִזֵּי, בְשֻׁעַתָּא דְחַבּו יִשְׂרָאֵל לַתְּתָא, מָה בְתִיב וַיָּבֹא עַמְלִיק וַיַּלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל, אָתָא לְקַטְרָנָא דִינָא בְּרַחְמֵי. דְכָלָא אָשְׁתַבָּה לְעִילָא

לשון הקודש

לهم מן לאכל, הוציאו להם מים לשם הקדוש. בביבול אמר הקדוש ברוך הוא: בשישראל צדיקים לסתה, מרתוקים, והם חי חולבים עמו בעליות. מיד – **וַיָּבֹא עַמְלִיק** – אמר רבי שמעון, סוד החקמה באן. מגורת הדין הקשה בא הקרב הוה. וקרב הוה נמצא למעלה ולמטה. אין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים של חכמה שנתקשרים

בָא רָאָה, בָשָׁעָה שְׁחַטָּאוֹ יִשְׂרָאֵל לִמְטָה, מָה בְתּוּבָה? וַיָּבֹא עַמְלִיק וַיַּלְחַם

וַתְּתַא. בְּרִפִּידִים: בָּרְפִּי יָדִים, דְּרָפִּי יָדִיּוֹן מְאוֹרִיִּתָּא דְּקֹוְדְּשָׁא בְּרִיךְ הַזָּא, בְּמֵה דְּאָקִימְנָא. אָמַר ר' יְהוּדָה, תְּרִי זְמִינִי אֲגָה קְרָבָא עַמְלִיק בְּיִשְׂרָאֵל, חַד הַכָּא. וְחַד דְּבַתִּיב, (בָּמַדְבָּר י) וַיַּרְד הַעֲמָלְקִי וַהֲבָנָעַנִּי וְגוֹ.

אָמַר ר' שְׁמֻעוֹן, לְעִילָּא וַתְּתַא. קְטַרְוָגָא דְּקֹוְדְּשָׁא בְּרִיךְ הַזָּא הָזָה, לְעִילָּא, בְּמֵה דְּאָתָמָר. לַתְּתַא בְּקֹוְדְּשָׁא בְּרִיךְ הַזָּא הָזָה, דְּהַווֹּ נְסָבִי לְגַבְּרִי, זְגַבְּרִי לְזֹן עַרְלָתָא (ס"א אַתָּא) דְּרִשְׁיָמָא קְדִישָׁא, וְגַטְלִי לְהַזָּה וְאַרְמוֹ לְזֹן לְעִילָּא, וְאָמַרִי טֹול לְזֹה מֵה דְּאָתְרָעִית. וְעַל כָּל פָּנִים דְּקֹוְדְּשָׁא בְּרִיךְ הַזָּא הָזָה כְּלָא (ס"א קְפָלָא).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָשָׁע בְּחַר לְנוּ אֲנָשִׁים וַצֵּא הַלִּיחֶם בְּעַמְלִיק. (שמות י) זְכִי מֵה חַמָּא מֹשֶׁה,

לשון הקידוש

עם יִשְׂרָאֵל. בָּא לְקַטְרָג הַדִּין גַּד הַרְחָמִים, שְׁחַפֵּל נִמְצָא לְמַעַלָּה וְלִמְطָה. בְּמַוְּשָׁנְתָבָאָר. לִמְטָה הִיה בְּקֹדוֹשׁ-בְּרוֹךְ-הַזָּא, שְׁחוּ לְזֹקְנִים אֲנָשִׁים וְגַזְוִירִים אֲתָה הַעֲרָלָה (הָאוֹת) שְׁלַחְתָּה רַבָּתָה הַקֹּדוֹשׁ, וְלוֹקְחִים אֲוֹתָם וּוֹרְקִים שְׁבָאָרְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פָּעָמִים גַּלְחָם עַמְלִיק בְּיִשְׂרָאֵל; פָּעָם אַחֲתָה בָּאָז, וְאַחֲתָה שְׁבָתּוּב (בָּמַדְבָּר י) וַיַּרְד הַעֲמָלְקִי וַהֲבָנָעַנִּי וְגוֹ. הַקֹּדוֹשׁ בְּרוֹךְ הַזָּא (הַקְּבָלָה).

אָמַר רַבִּי שְׁמֻעוֹן, לְמַעַלָּה וְלִמְטָה הִיה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָשָׁע בְּחַר לְנוּ

דָּסְלִיק גַּרְמִיה, מַהֲאֵי קְרָבָא קְרָמָא דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פֶּקַיד. אֶלְאָ מְשָׁה זְבָא חִילְקִיה, דְּאַסְתָּבֵל וַיַּדְעַ עֲקָרָא דְּמַלָּה. אָמַר מְשָׁה, אֲנָא אָזְמִין גַּרְמִי לְהַהוּא קְרָבָא דְּלֻעִילָא, וְאַגְּתָה יְהוֹשֻׁעַ זְמִין גַּרְמָד לְקְרָבָא דְּלִתְתָּא.

וְהִיינוּ דְכַתִּיב, וְהִיה בְּאָשֶׁר יְרִים מְשָׁה יְדוֹ וְגַבְרִים יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דְּלֻעִילָא. וּבְגִין כֵּךְ סְלִיק מְשָׁה גַּרְמִיה מִקְרָבָא דְּלִתְתָּא, בְּגִין לְאַזְדְּרוֹא בְּקְרָבָא דְּלֻעִילָא, וְיִתְגַּנֵּחַ עַל יְדוֹ.

אָמַר ר' שְׁמֻעוֹן, וּבַי קָלָה הִיא בְּעִינֵיכֶם, קְרָבָא דָא דְעַמְלִיק. תָא חִזֵּי, מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי עַלְמָא, עַד הַהוּא זְמָנָא, וּמִהַהוּא זְמָנָא, עַד דִּינִיתִי מַלְכָא מֶשִׁיחָא, וְאַפְּילּוּ בְּיוֹמָיו דָגָג וְמָגָג, לֹא יִשְׁתַּבְחַ בְּזַוְתִּיה. לֹא בְגִין חִילִין תְּקִיפִין וְסִגְיאִין, אֶלְאָ בְגִין

לשון הקוריש

אָנָשִׁים וְצִא הַלְּחֵם בְּעַמְלִיק, וּבַי מַה רָאָה מְשָׁה שְׁפָלָק עַצְמוֹ מִהְקָרְבָּן הַרְאָשׁוֹן שְׁצִוָּה הַקְדּוֹשׁ בְּרוֹנוֹךְ הוּא? אֶלְאָ מְשָׁה, אָשָׁר חִלּוֹק, שְׁהַתְבִּזְבּוֹן וַיַּדְעַ אֶת עַקְרַבְתָּה. אָמַר מְשָׁה, אֲנִי אָזְמִין עַצְמִי לְאוֹתוֹ קְרָב שְׁלַמְעָלה, וְאַתָּה יְהוֹשֻׁעַ הַזָּמָן עַצְמָךְ לְקְרָב שְׁלַמְטָה. וְהִינֵּנוּ מַה שְׁבָתִיבָב, וְהִיה בְּאָשֶׁר יְרִים מְשָׁה יְדוֹ וְגַבְרִים יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל

דְּבָכֶל סְטַרִין דָּקְוִידְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָשָׁעַ, אֲמֵאי לְיְהוָשָׁעַ, וְלֹא
לְאַחֲרָא, וְהָא בְּהַהוּא זָמָנָא רַבִּיא הָוה,
דְּבָתִיב, (שםות לו) וַיְהִוָּשָׁעַ בֶּן נָוִן גָּעָר, וְכֹמָה הָווֹ
בְּיִשְׂרָאֵל תְּקִיפִין מִגִּיה. אֶלְאֶ מֹשֶׁה בְּחַכְמָתָא
אָסְתָּבֵל וַיַּדַּע. מַאי חָמָא. חָמָא לְסֶמֶא"ל דְּהָוה
נְחִית מִסְטָרָא דְּלָעִילָא, לְסִיעָא לְעַמְלָק לְתָתָא.
אָמֶר מֹשֶׁה, וְדֹאי קְרַבָּא הָכָא תְּקִיפָא אֲתָחוֹי.

יְהוָשָׁעַ בְּהַהוּא זָמָנָא בְּדָרְגָא עַלְאָה יַתִיר
אֲשֶׁתְבָה. אֵי תִימָא דְּבָשְׁבִינְתָא
אֲשֶׁתְבָה בְּהַהוּא זָמָנָא לְאוֹ חָכִי, דְּהָא בְּמֹשֶׁה
אֲתָנְסִיבָת וְאֲתָאָחָדָת, אֲשֶׁתְבָה יְהוָשָׁעַ דְּאֲתָאָחָד
לְתָתָא מִגָּה. וּבָמָה. אָמֶר ר' שְׁמֻעוֹן, בְּהַהוּא
אָתָר, דְּאֲתָקְרִי גַעַר.

לשון הקודש

שְׁבָכֶל הָצְדִים שֶׁל הָקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלָמָעָלה לְסִיעָא לְעַמְלָק שְׁלָמָטָה. אָמֶר
מֹשֶׁה, וְדֹאי נְרָאָה בָּאָן קְרַב קָשָׁה.
יְהוָשָׁעַ בָּאוֹתוֹ זָמָן נִמְצָא בְּדָרְגָה יוֹתָר
עַלְיוֹנָה. אֲםַתְמָר שְׁנִמְצָא בָּאוֹתוֹ זָמָן
בְּשִׁכְנָה – לֹא בָּהָרְאָה שְׁהָרִי בְּמֹשֶׁה גְּלָקָחָה
זְנָחָזָה. נִמְצָא שִׁיחָוּשׁ נְאָחוֹ לְמָטָה
מִמְּנָה, וּבָמָה? בָּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁנִקְרָא
גַעַר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָשָׁעַ, לְמָה לְיְהוָשָׁעַ
וְלֹא לְאַחֲרָי, וְהָרִי בָּאוֹתוֹ זָמָן תִּהְיָה גָעָר,
שְׁבָתּוֹב (שםות לו) וַיְהִוָּשָׁעַ בֶּן נָוִן גָעָר, וְהִי
בְּיִשְׂרָאֵל חֲזָקִים מִפְנוֹן? אֶלְאֶ שְׁמַשָּׁה
הַתְּבוּנָה בְּחַכְמָה וַיַּדַּע. מָה הוּא רָאָה?
רָאָה אֶת סֶמֶא"ל שְׁהִיה יוֹדֵד מִחְזָדָה

וְהִיִּנוּ דָּאָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, מַאי דְּכַתִּיב, (ישעה לג) עִנֵּיךְ תְּرָאִינָה יְרוֹשָׁלָם נָוה שָׁאָנוּ אֲהָל בֶּל יַצְעָן בֶּל יִסְעָן יְתִדְוֹתָיו לְגַנְצָה. יְרוֹשָׁלָם: יְרוֹשָׁלָם דָּלְעִילָא, דָּאָקָרִי אֲהָל בֶּל יַצְעָן, דָּלָא יִשְׂתַּבֵּחַ יְתִיר לְמִהְךָ בְּגַלְוִוְתָא, וְדָא הוּא רֹזָא דְּכַתִּיב, וַיְהִוּשָׁע בֵּן נָזֵן גַּעַר. גַּעַר וְדָא. לֹא יִמְישׁ מִתּוֹךְ הָאֲהָל, הַהְוָא דָּאָקָרִי אֲהָל בֶּל יַצְעָן. מַלְמֵד דְּכַבֵּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, הָנוּה יִגְיַיק מִשְׁכִּינְתָּא, כִּמְהָ דְּהַהְוָא גַּעַר דָּלְעִילָא, לֹא יִמְישׁ מִתּוֹךְ הָאֲהָל, וַיִּגְיַיק מִנְיהָ תִּדְרִיא. פְּךָ הָאִי גַּעַר (דף ס"ז ע"א) דָּלְתָּתָא לֹא יִמְישׁ מִתּוֹךְ הָאֲהָל, וַיִּגְיַיק מִנְיהָ תִּדְרִיא.

בָּגִין פְּךָ, בְּפָרְד הָמָא מְשָׁה, לְסִמְאָל, נָחִית לְסִיעָא לְעַמְּלִיק, אָמַר מְשָׁה, וְדָא הָאִי גַּעַר יִקּוּם לְקַבְּלִיה, וַיִּשְׁלֹזֶת עַלְיה, לְגַנְצָה לִיה. מִיד וַיֹּאמֶר מְשָׁה אֶל יְהוֹשָׁעַ בְּחֵר לְגַ� אֱנֶשִׁים וַצֵּא הַלְּחָם

לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ

וְהִיִּנוּ מַה שָׁאָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, מַה זוּ שְׁבַתּוֹב (ישעה לג) עִנֵּיךְ תְּרָאִינָה יְרוֹשָׁלָם נָוה שָׁאָנוּ אֲהָל בֶּל יַצְעָן בֶּל יִסְעָן יְתִיר לְגַנְצָה. יְרוֹשָׁלָם – יְרוֹשָׁלָם שְׁלָמָעָלה, שְׁנַקְרָאת אֲהָל בֶּל יַצְעָן, שָׁלָא תִּמְצָא יוֹתֵר לְלִכְתָּה לְגַלְוֹת. וַיָּהִי סּוֹד הַבְּתוּב וַיְהִוּשָׁע בֵּן נָזֵן גַּעַר. וְדָא גַּעַר. לֹא יִמְישׁ מִתּוֹךְ הָאֲהָל, אָתוֹ שְׁנַקְרָא אֲהָל בֶּל